

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

SEPTEMBRIS 2023

LATVIJĀ:

- 10. septembrī Latvijā tika atzīmēta Tēva diena, kuras ietvaros norisinājās dažādi pasākumi. Tā, piemēram, 7. septembrī norisinājās vecāku organizācijas “Mammamunteti.lv” īkgadējā Tēvu sapulce, kuras tēma šogad bija “Kas tētus iepriecina un kas - sarūgtina?”. Sapulcē tika prezentēti tēvu aptaujas dati, kurus apsprieda sabiedrībā zināmi tēvi un speciālisti. Savukārt 10. septembrī norisinājās Tēva dienas festivāls, ko rīko vecāku organizācija “Mammamunteti.lv”, kura ietvaros tika rīkots Tēva dienas gājiens un svinības Vērmanes dārzā. Arī šogad Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija rīkoja kampaņu no 6. līdz 12. septembrim, aicinot īpaši tēvus konsultēties ar Uzticības tālruņa speciālistiem un saņemt atbalstu.
- “Rīga TechGirls” aicina pieteikties bezmaksas iekļaujošā uzņēmējdarbības pirmsakcelerācijas programmā “Spring Up”. Astoņu mēnešu garumā programma dos iespēju attīstīties agrīnas stadijas jaunuzņēmumu idejām, kuros vismaz viena no dibinātājiem ir sieviete. Dalība programmā notiks hibrīda formātā. Tā sāksies 2023. gada 7. novembrī un noslēgsies 2024. gada 19. jūnijā. Pieteikšanās programmai ir atvērta līdz 2023. gada 10. oktobrim, aizpildot pieteikuma anketu tiešsaistē.
- Saeima 15. septembrī apstiprināja jauno valdību Evikas Siliņas vadībā. Evika Siliņa ir Latvijas vēsturē 2. sieviete, kas ieņem ministru prezidenta amatu. Savā uzrunā Saeimā ministru prezidente uzsvēra, ka sieviete premjera amatā nenozīmē, ka ar līdztiesību valstī viss ir kārtībā, īpaši uzsverot nepieciešamību ratificēt konvenciju par vardarbības pret sievietēm novēršanu.
- Vēršot uzmanību uz Latvijas dzimumu līdztiesības izaicinājumiem, Centrs MARTA ar Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalstu aicina izpildīt testu “Dzimumu līdztiesības termometrs”, kas palīdzēs ieraudzīt valdošos stereotipus, iegūt jaunas zināšanas un pāliecināties par nepieciešamību ieguldīt dzimumu līdztiesības veicināšanā.

- Trīs zinātnieces, M.sc.ing. Katrīna Laganovska, doktorante M.sc.biol. Kristina Baho Santosa un Dr.chem. Liene Grigorjeva, ir saņēmušas “L’Oreal-UNESCO” balvu sievietēm zinātnē. Zinātniecēm ir piešķirta septiņu tūkstošu eiro balva pētījumu veikšanai. Viena no zinātniecēm - Kristina Baho Santosa, pēta, kā prostatas vēzi var atklāt ātri un nesāpīgi, kas veicinātu vīriešus veikt prostatas vēža pārbaudi. Aicinām arī noklausīties sarunu ar zinātniecēm par sieviešu lomu zinātnē.
- Centrs MARTA sadarbībā ar mākslinieci Anitu Rupeiku uzsāka kampaņu #EsGaidu, aicinot vērst gan sabiedrības, gan lēmējvaras uzmanību Stambulas konvencijas ratificēšanas nepieciešamībai. Kopumā 10 Rīgas sabiedriskā transporta pieturvietās no 18. līdz 24. septembrim tika izvietoti plakāti, pie kuriem cilvēki tika mudināti uzņemt fotogrāfijas un publicēt tās sociālajos tīklos ar tēmturi #EsGaidu, paužot atbalstu Stambulas konvencijas ratificēšanai un vardarbības izskaušanai.
- Biedrības “Papardes zieds” sadarbībā ar tirgus pētījumu kompāniju SKDS veiktajā pētījumā par vispārīzglītojošo skolu pedagogu pašvērtējumu par viņu zināšanām, kas saistītas ar jauniešu un pusaudžu seksuālo un reproduktīvo izglītību, noskaidrots, ka pieejamā informācija ir novecojusi un nepietiekama, trūkst praktisku nodarbību un prasmju apguves iespēju, lai pedagogi varētu droši runāt un mācīt par šo tēmu.
- 30. septembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā norisināsies Nacionālo skaļās lasīšanas sacensību fināls, kurā piedalīsies 30 reģionālie lasīšanas čempioni no visas Latvijas. Īpaši jāatzīmē, ka puse no reģionālajiem čempioniem ir zēni, jo lasītprasmes pētījumi liecina, ka, salīdzinot ar meitenēm, zēni krietni atpaliek lasītprasmes jomā, tādēļ ir nepieciešams veicināt zēnu interesi par lasīšanu.
- Režisores Barbaras Lehtnas vadībā Ģertrūdes ielas teātrī top muzikāla teātra izrāde “Monstera Deliciosa”. Izrādes libreta pamatā ir intervijas ar Latvijā un Igaunijā dzīvojošām sievietēm, kas ikdienā rūpējas par augiem, tādējādi atklājot neredzamo rūpju darbu, ko ik dienu, kopjot dabu un cilvēku attiecības, veic sievietes mums līdzās. Pirmizrāde Ģertrūdes ielas teātrī gaidāma 8. novembrī.

E I R O P Ā :

- Š.g. 13. septembrī Eiropas Komisijas priekšsēdētāja fon der Leiena sniedza ikgadējo uzrunu par stāvokli Savienībā. Fon der Leiena uzrunā **uzsvēra arī paveikto darbu dzimumu līdztiesības jomā**, piemēram, apstiprinot direktīvu par sieviešu pārstāvību uzņēmumu valdēs un ES vēsturisko pievienošanos Stambulas konvencijai. Tāpat tika pieņemta direktīva par darba samaksas pārredzamību, taču ir nepieciešams turpināt strādāt pie vienlīdzības veicināšanas ES, it īpaši cīņā pret vardarbību pret sievietēm, jo patiesa vienlīdzība nav iespējama bez brīvības no vardarbības.
- 18. septembrī Eiropas Savienības Padome pieņēma nostāju par projektu lēmumam, ar ko dalībvalstis tiek aicinātas ratificēt Starptautiskās Darba organizācijas Konvenciju par vardarbību un aizskarošu izturēšanos. Šī konvencija ir pirmais starptautiskais instruments, kurā noteikti minimālie standarti ar darbu saistītas vardarbības un aizskarošas izturēšanās apkarošanai. Tā **palīdzēs veicināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem, darba aizsardzību un dzimumu līdztiesību**, kā arī palīdzēs apkarot diskrimināciju darba vietā.
- Eiropas Parlamentā 14. septembrī norisinājās diskusijas par prostitūcijas regulējumu Eiropas Savienībā. Parlaments aicināja ES veikt pasākumus prostitūcijas apkarošanai un nabadzības izskaušanai. Ņemot vērā to, ka prostitūcijas tirgi darbojas pāri robežām, jo lielāka ir asimetrija starp valstu prostitūcijas tiesību aktiem, jo vairāk cietušo, kas tiek tirgoti seksuālās ekspluatācijas nolūkā. Tāpēc Eiropas Parlaments norāda, ka dalībvalstīm ir jāpārskata spēkā esošie tiesību akti, lai novērstu nepilnības, kas ļauj noziedziniekam darboties nesodīti, savukārt Eiropas Komisijai ir jāizstrādā kopīgas ES pamatnostādnes, kas garantē prostitūcijā iesaistīto personu pamattiesības.
- Eiropas Savienība ir piekritusi piešķirt 140 miljonus eiro pamatvajadzību un iztikas līdzekļu palīdzībai izglītības, veselības, aprūpes, lauksaimniecības un sieviešu ekonomisko iespēju veicināšanas jomā Afganistānā.

- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir publicējis informatīvu materiālu par darba un privātās dzīves līdzsvarošanu un ar dzimumu saistītas aprūpes plaisas mazināšanu. Pamatojoties uz 2022. gada ES mēroga apsekojumu par dzimumu atšķirībām neapmaksātas aprūpes, individuālo un sociālo aktivitāšu jomā, šajā informatīvajā materiālā ir sniegts ieskats par aprūpes dinamiku, ņemot vērā dzimumu līdztiesības aspektus.
- Īrijā sievietes tiek aicinātas aktīvāk iesaistīties būvniecības sektorā. Darbinieku trūkums ir viena no lielākajām problēmām, ar ko saskaras būvniecības nozare, ņemot vērā nepietiekamu kvalificēta darbaspēka pieejamību, lai apmierinātu pieprasījumu pēc mājokļiem, tādēļ Īrijā tiek veikti dažādi pasākumi un programmas, lai mudinātu sievietes mainīt karjeru un iesaistīties šajā nozarē. Tāpat ir uzsāktas programmas, kuru mērķis ir veicināt skolēnu interesi par karjeru šajā nozarē.
- Apvienotās Karalistes pilsētā Bristolē sievietes organizē kampanju, kurā aicina uzņēmumus piedāvāt papildu atbalstu savām darbiniecēm. Organizācija veicina izpratni par jautājumiem, kas skar sievietes un tās galvenais mērķis ir panākt vienlīdzību darba vietās, padarot Bristolu par pilsētu, kurā tiek ievērota dzimumu līdztiesība visās jomās, kā arī veicinot izpratni par tādiem jautājumiem kā menopauze, dzemdības un neapmaksāts aprūpes darbs.

P A S A U L Ē :

- ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija (UN WOMEN) kopā ar ANO Ekonomisko un sociālo lietu departamentu (UN DESA) ir publicējuši ziņojumu par dzimumu līdztiesības jomā panākto progresu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu kontekstā. Kā 11 galvenie izaicinājumi dzimumu līdztiesības jomā tiek uzsvērti: sieviešu trūkums vadošos amatos, nabadzība un ekonomisko iespēju trūkums, diskriminācija un nevienlīdzība darba vietā, nevienlīdzība neapmaksāta aprūpes darba jomā, ar dzimumu saistīti stereotipi un kultūras normas, nepietiekama piekļuve kvalitatīvai izglītībai un veselības aprūpei, pārtikas pieejamības nedrošība, vardarbība pret meitenēm un sievietēm, nepietiekams finansējums dzimumu līdztiesības iniciatīvām, juridiskie šķēršļi un praksē slikti īstenoti tiesību akti, kā arī enerģētiskā nabadzība un labu sanitārijas apstākļu pieejamības trūkums.
- Starptautiskā Olimpiskā komiteja ir atjaunojusi partnerību ar UN WOMEN, uzsverot abu organizāciju apņemšanos veicināt dzimumu līdztiesību sportā. Partnerības kontekstā abas organizācijas koncentrēsies uz trim galvenajiem mērķiem: veicināt dzimumu līdztiesības politiku, pārvaldību un ieguldījumus sportā; veicināt drošas un vienlīdzīgas iespējas sievietēm un meitenēm, novērst vardarbību dzimuma dēļ, kā arī stiprināt interešu aizstāvību un kopīgu izpratnes veidošanu un zināšanu apmaiņu par dzimumu līdztiesību sportā.
- Aicinām iepazīties ar UN WOMEN publikāciju par to, kā jaunas sievietes Ugandā vada valsts mēroga cīņu pret klimata pārmaiņām. Vietējā jauniešu kustība “Meitenes par rīcību klimata jomā” vēlas apmācīt vairāk nekā 1000 jaunu sieviešu klimata politikas un interešu aizstāvības jautājumos. Kustība ir izveidojusi arī piecus atsevišķus klimata demonstrāciju centrus visā valstī, kur jaunietes var izstrādāt prototipus, radīt un uzsākt dažādus risinājumus klimata problēmām, tādējādi radot zaļās darba vietas sev un sabiedrībai.
- Indijas premjerministrs Narendra Modi cenšas veicināt sieviešu politisko līdzdalību Indijā. Premjerministrs vēlas nodrošināt trešdaļu vietu federālā un štatu līmeņa pārvaldē sievietēm. Lai panāktu šo līdzdalību Modi vadītā valdība šonedēļ iesniedza arī attiecīgu likumprojektu.

- Meksikas Augstākā tiesa septembrī atcēla kriminālatbildību par aborta veikšanu. Līdz ar šo spriedumu visos 32 Meksikas štatos ir legalizēti aborti. Tiesa savā spriedumā norādīja, ka kriminālatbildība par abortu veikšanu ir neatbilstoša Meksikas konstitūcijai, jo tā pārkāpj sieviešu un grūtnieču tiesības.